

SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Divisjon næring, samferdsel og kultur

Ørland kommune

7130 BREKSTAD

DERES REF
U9701112/BG/U24&13

VÅR REF bes oppgitt ved henvendelse hit
97/02971-4 KPE

DATO
04.06.97

SØKNAD OM UTTAK AV STEIN I NØKKELHAUGEN, UTHAUG, ØRLAND KOMMUNE - KLAGE PÅ VEDTAK

Vi viser til ovennevnte sak, 97/0024, der Ørland kommune i møte 20.05. i år gjorde vedtak om at det kunne tas ut steinmasse i Nøkkelhaugen i nærheten av det forhistoriske gravminnet med samme navn.

Sør-Trøndelag fylkeskommune uttalte seg til søknaden om uttak den 21.04. i år, hvor det blant annet heter: "Ut fra det ovennevnte verdigrunnlag vil vi dermed sterkt gå imot de framlagte planer for uttak av steinmasse ved Nøkkelhaugen. Dersom det skulle bli nødvendig, vil vi måtte vurdere bruk av midlertidig fredning av hele bergryggen som røysa ligger på".

Sør-Trøndelag fylkeskommune vil med hjemmel i Plan- og bygningslovens § 15 med dette påklage det nevnte vedtak.

Fylkeskommunen er sektormyndighet for kulturminnevernet og er som sådan i prinsipp forvalter av fylkets kulturminner. En forsvarlig forvaltning av kulturminneinteressene vil likevel bare kunne skje i et samarbeid med de enkelte kommuner som er forutsatt å være med i dette arbeidet.

Fra saksframlegget for Komite for NDK går det fram at spørsmålet om steinuttak i Nøkkelhaugen for en del år siden har vært vurdert fra kulturetaten i kommunen. Et slikt uttak ble den gangen avvist. Når spørsmålet nå kommer opp på nytt, er det etter at kommuneplanens arealdel for kort tid tilbake er godkjent og hvor det aktuelle området ved Nøkkelhaugen er lagt ut til LNF-område med strenge bestemmelser for bruk.

Komiteleders innstilling til saken er i tråd med fylkeskommunens innstilling: At det ikke gis dispensasjon.

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	Telefaks:	Bankkonto:	Postgiro:
Postuttak	Munkegt. 10				
7004 Trondheim	Inng. E. Skakkesgt.	73 99 60 00	73 99 64 10	8601.05.09930	0805 5869201

Røysa Nøkkelhaugen er den største gravrøysa fra forhistorisk tid i Sør-Trøndelag. Den har utseende som en rund og hvelvet haug med diameter ca 40 meter og en høyde på 3-4 meter. Slik den ligger oppå en markert bergrygg er den et svært imponerende monument fra oldtiden. Antakelig henspeiler navnet på det gammelnorske navnet "Mikill"-haugen - Storhaugen. Den er bevisst lagt oppå denne bergryggen for å kunne få en monumental virkning, der den kunne sees fra store deler av det flate Ørland og kystleia utenfor. Dessverre er den i dag delvis skjult bakom tilplantede bartrær, men det foreligger planer om å fjerne noe av skogen for å få fram denne store haugen i sin fulle størrelse.

Bergryggen utgjør det nærmeste miljø rundt røysa og er en del av opplevelsen av fornminnet. Inngrep i bergryggen av den omsøkte karakter vil forringe opplevelsen i området meget sterkt. Det lille steinbruddet som ligger her fra før representerer kun et lite inngrep som har relativt liten innvirkning på miljøet rundt gravrøysa.

Gravrøysa med en sikringszone på 5 meters bredde rundt er automatisk fredet av Kulturminneloven (fornminne). Allerede i 1966 ble denne røysa ført opp på ei liste over de 6 mest verdifulle fornminner i fylket (jfr. Norsk Kulturråd: Innstilling fra utvalget for sikring av høyt prioriterte fornminner). Senere er den også oppført på den utvidete høyprioriteringslista som rommer rundt 50 fornminner. *Nøkkelhaugen er dermed ett av de aller mest verdifulle fornminner i Sør-Trøndelag fylke.*

Sør-Trøndelag fylkeskommune mener ut fra det ovennevnte at vedtaket bør omgjøres. Det er først og fremst tre forhold som bør vektlegges:

- Den store opplevelsesverdien av kulturminnet Nøkkelhaugen med miljøet rundt, som er omtalt ovenfor. Et steinbrudd som planlagt vil virke svært uheldig inn på landskapet rundt røysa. Det vil virke inn på nærområdet til røysa hvor folk som skal oppleve noe av det særegne kulturminnemiljøet her vil se et stort krater i bergryggen som røysa er plassert oppå.

- Fylkesdelplan for kultur for Sør-Trøndelag, vedtatt 1996, er retningsgivende for kommunal planlegging i fylket. I planen inngår en liste over de mest verdifulle fornminner i fylket og på denne lista står Nøkkelhaugen (Vedlegg 2, s. 9). Ved at gravrøysa Nøkkelhaugen er tatt inn i fylkesdelplanen vil dette også medføre at kommunen må samarbeide med fylkeskommunen om forvaltning av dette fornminnet. Det er svært viktig at i det minste de få minnene som står på denne fylkeslista (ca 60 totalt for alle kommuner, av fylkets minst 25.000 fornminner) får en forsvarlig og god forvaltning.

- Steinuttak i Ørland kommune synes å være uten overordnet planlegging. Nøkkelhaugen-søknaden er den andre dispensasjonen fra kommuneplanens arealdel med formål steinbrudd som er vedtatt av Ørland kommune etter at kommuneplanen ble vedtatt for relativt kort tid siden. I begge tilfellene er bruddene tenkt foretatt i LNF-områder med strenge

bestemmelser. Fylkeskommunen har allerede etterlyst en helhetlig plan for slike steinuttak i Ørland, gjerne i samarbeid med nabokommuner, og har sagt seg villig til å medvirke i et slikt planarbeid.

Med hilsen

Knut Møller
avd.sjef, Kulturavdelingen
e.f.

Kristian Pettersen
arkeolog

SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE

Divisjon næring, samferdsel og kultur

Ørland kommune

7130 BREKSTAD

DERES REF
U9701112/BG/U24&13

VÅR REF bes oppgitt ved henvendelse hit
97/02971-2 KPE

DATO
21.04.97

SØKNAD OM UTTAK AV STEIN I NØKKELHAUGEN, UTHAUG, ØRLAND KOMMUNE - KULTURMINNER

Sør-Trøndelag fylkeskommune har mottatt ovennevnte søknad til uttalelse.

I det området hvor omsøkte steinbrudd er tiltenkt ligger den største gravrøysa fra forhistorisk tid i Sør-Trøndelag fylke, med navnet Nøkkelhaugen. Røysa har en diameter på rundt 40 meter og en høyde på 3-4 meter og er et imponerende monument fra oldtiden. Antakelig henspeler navnet på det gammelnorske navnet "Mikill"-haugen - Storhaugen.

Nøkkelhaugen er bevisst bygd oppå en bergrygg for å få en monumental virkning og den har i gammel tid også kunnet sees fra store deler av det flate Ørland. Dessverre er den i dag tilplantet med bartrær, men det foreligger planer om å fjerne disse i inneværende år for å få fram haugen i sin fulle størrelse.

Denne gravrøysa er ett av de høyt prioriterte fornminner i Sør-Trøndelag. Røysa ble i 1966 oppført på listen over de 6 mest verdifulle fornminner i fylket. Senere er den også oppført på den utvidete høyprioriteringslista, som rommer rundt 50 fornminner.

Nøkkelhaugen er dermed ett av de *aller mest verdifulle* fortidsminner i fylket. Et steinbrudd som planlagt vil virke svært uheldig inn på landskapet rundt røysa. Det vil virke inn på nærområdet til røysa hvor folk som skal oppleve noe av det særegne kulturminnemiljøet her vil se et stort krater i bergryggen som haugen er plassert oppå. Det lille steinbruddet som ligger her fra før representerer kun et lite inngrep som har relativt liten innvirkning på miljøet rundt gravrøysa.

Ut fra det ovennevnte verdigrunnlag vil vi dermed sterkt gå i mot de framlagte planer for uttak av steinmasse ved Nøkkelhaugen. Dersom det skulle bli nødvendig, vil vi måtte vurdere bruk av midlertidig fredning av hele bergryggen som røysa ligger på.

Nøkkelhaugen ligger som nevnt innen område som i kommuneplanen for Ørland er avsatt til LNF-område med strenge bestemmelser for bruk. Dette er den andre dispensasjonssaken vi har fått til uttalelse fra Ørland kommune over et relativt kort tidsrom når det gjelder

Postadresse:
Postuttak
7004 Trondheim

Besøksadresse:
Munkegt. 10
Inng. E. Skakkesgt.

Telefon:
73 99 60 00

Telefaks:
73 99 64 10

Bankkonto:
8601.05.09930

Postgiro:
0805 5869201

steinbrudd i slikt LNF-område. Vi vil i denne forbindelse bemerke at det vil være vanskelig for ikke å si uholdbart når det gjelder framtidig steinuttak å skulle basere seg på dispensasjoner fra en vedtatt overordnet plan, hvor verneaspektet er såvidt tydelig.

Vi forstår imidlertid godt problemet med å ta ut steinmasse i en kommune som Ørland. Som vi tidligere har fremholdt, vil vi ta initiativ til et møte med kommunen der det diskuteres en framtidig overordnet strategi for slikt steinuttak. Vi vil gjerne bistå med råd og løsningsforslag i en slik sammenheng. I en slik diskusjon bør en også ta med eventuelle leverandører av steinmasse fra andre steder i regionen, t. eks. fra Bjugn.

med hilsen

Knut Møller
avd.sjef, Kulturavdelingen
e.f.

Kristian Pettersen
arkeolog